

« zurück blättern vor »

BLAKOWAĆ v. imp., ab 1608; auch *blaknąć*. **1**) ‘übertr. seinen Glanz verlieren; alt werden’ – ‘przen. tracić blask, świetność, starzeć się’: (1611) 1767 Krom. 396, L *By zmażą niestawy iakiey imię Polaków teraz nadpluskane, potym nie blakowało*. o (1790) 1979 Albertr. 77 *Ożywiaiąc wfze mieysca, które są świetnieysze, Alboli ie blakuiąc skoro są ciemnieysze*. o 1924 Kotarb.J.Teatr. 61, DOR *Z małym wyjątkiem sztuki oryginalne przeżywały się i blakły prędko, mijając bez echa, jak szmer spadających jesienią liści*. o 1950 Was.W.Gwiazdy 298, DOR *I jakoś niezauważenie blakł i płowił ten Józef w oczach i sercu Olgi*. – TR (fig.), L, SWIL, SW (m.u.), DOR (przen.). **2**) ‘von Farben: an Intensität verlieren, verblassen, verbleichen, an Klarheit verlieren’ – ‘o kolorach: tracić intensywność, płowieć, pełznąć, tracić na wyrazistości, nikać’: (1608) 1897 VerdBłazSet 11, SP17 *Złoto w ogniu zniszczeje, jedwab mól zepsuje, Cnota tylko, ta w barwie swojej nie blakuje*. o 1646 WojszOr 38-39, SP17 *kwiat [...] blakuie od wody*. o (vor 1673) 1930 Oble. 417-418 *I tak się widzi, że niebo w piękności I przy swej gwiazdy blakują jasności Od podniebienia pałacu takiego, Który na plecach leży nieba swego*. o 1776 Toł.Saut. 126, L *Ozdoby mey twarzy powoli niszczeią, Blakuią lica, oczy i ufity sinieią*. o (1854) 1949 Choj.Alkh.III 27, DOR *Gwiazdy nieraz już blakły, jutrzienka często rumieniła widnokrąg*. o 1863 Tyg.Illustr. 198, DOR *Czarne i wyraźne zrazu litery po kilku dniach blakną, nika i czysty tylko zostaje papier*. o (1910) o.J. Strug Pocisk. 167, DOR *Gdy to mówił, oczy mu się mieniły. Blakły i ciemnały*. o 1946 Prusz.Trzyn. 227, DOR *Na miasto zaszła właśnie mżysta listopadowa szaruga, w której ginęły nieliczne światła i blakły połączane gzmysy domów*. – CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. o **Var:** *blaknąć* v. pf., (1854) 1949 Choj.Alkh.III 27, DOR – SWIL, SW, LSP, DOR sowie BAN; *blakować* v. imp., (1608) 1897 VerdBłazSet 11, SP17 o [LBel.] 1776 Toł. Saut. 126, L – CN, TR, L, SWIL, SW (m.u.). o **Etym:** nhd. *bleichen* v., ‘hell werden, verblassen’, GRI. o **Konk:** *blednąć* v. imp., bel. seit vor 1501, STP, zuerst geb. MĄCZ; *pełznąć* v. imp., bel. seit 1451, STP, zuerst geb. CN. o **Der:** *blak* subst. m., ‘Blässe, Bleiche’, [hapax] 1636 Żebr.Ow. 52, L *Zyły blakiem zachodzą, krwi pozbywszy marnie, pallent*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *nadblakować* v. pf., ‘etw. die Farbe verlieren’, [hapax] 1674 Leszcz. Class. 1, L *Z przeftrachu nadblakuie i poblednie zorza*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *zblakować* v. imp., ‘blaß werden, verschießen; neigen, beugen’, (1689) 1693 Haur Sk. 355, L o [LBel.] (†1861) 1880 Chodź.Pisma I 89, DOR, zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *poblaknąć* v. pf., 1791–1792 Przyb.Milt. 290, L *Poblakłe róże*. Zuerst geb. L; *przyblaknąć* v. pf., 1797 Przyb.Ab. 50, L *Wieczorna czerwoność przyblakła mierzchami, Słabszy blafk na obloki*

rozproszone miota. Zuerst geb. L; *blakowny* adj., ‘leicht verschießend (über Farben, Stoff)’, [hapax] vor 1807 Oss.Wyr., L, zuerst geb. L, nur für Inh. 2; *zblaknąć* v. pf., ‘Intensität der Farbe verlieren; an Glanz verlieren’, (1844) 1874 Brodz.Synon. 11, DOR *Zblakłe mówi się tylko o kolorach sztucznych na sukniach, ścianach itp.* o (1949) 1950 Hertz P.Słow. 103, DOR *Zblakły już karty dziejów wielkiej emigracji*. Zuerst geb. L; *wyblakować* v. pf., zuerst geb. L; *wyblaknąć* v. pf., 1852 Bog.Kapit.III 69, DOR, zuerst geb. SWIL. ❖ Die übertragene Bedeutung erscheint 1611 (Krom[er], L), vor der eigentlichen. Bald darauf wird das Verb bei CNAPIUS ¹1621 gebucht. Die Entlehnung muß daher aus dem 16.Jh. stammen. Auch wenn *blak* als Substantiv relativ früh gebucht ist, handelt es sich um einen dichterischen Text (1636, Żebrowskis Ovid-Übersetzung) und um einen Einzigbeleg. Es scheint daher sicherer zu sein, von einer Entlehnung des Verbs auszugehen und *blak* als Ableitung zu betrachten. Die beiden Bedeutungen gelten auch heute, jedoch wurde *blakować* im Laufe des 19.Jhs. von einer durch Suffixwechsel entstandenen Form *blaknąć* verdrängt. Der Vorgang ist zwar selten, aber nicht ganz ungewöhnlich, vgl. †*brakować* – *braknąć*. Falls der Ausgangspunkt *zblakowany* – *zblakły* war (Erstbeleg von 1844!), hat vielleicht der phonologische und inhaltliche Parallelismus mit *zbladły* ‘verblaßt’ (Passivpartizip von *zbladnąć*) dabei eine Rolle gespielt. Vgl. bereits bei Leszcz[ynski] Class. 1674, L (s.o.) die Verbindung von *nadblakuie* und *poblednie*. BANDTKE verweist von *blaknę* auf *zblaknąć* und von *blakuie* auf *zblakować* und bezeichnet die nicht-präfigierten Formen als imperfektiv, so auch LEHR-SPLAWIŃSKI (DOROSZEWSKI “perfektiv” ist ein Mißverständnis oder ein Druckfehler).

« zurück blättern vor »